

Oppsummering av prosjektbeskrivelser fra oppstartskommuner i Kompetanseløftet

Oversikt over oppstartskommunene

Fylke	Kommuner i oppstartsfasen
Viken	Asker
Vestfold-Telemark	Holmestrand, Tønsberg
Agder	Flekkefjord, Lindesnes
Rogaland	Sandnes, Jærkommunene: Gjesdal, Hå, Time, Klepp
Møre og Romsdal	Vanylven, Hareid
Nordland	Bodø, Ytre Helgeland: Alstahaug, Dønna, Herøy, Lurøy, Leirfjord, Nesna
Troms og Finnmark	RSK Midt-Finnmark: Lebesby, Gamvik, Porsanger
Innlandet	Kongsvinger-regionen: Eidskog, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Åsnes



Oppstartskommunene i kompetanseløftet ble tildelt en mal for prosjektbeskrivelse fra Udir. Her ble det først presentert mål for kompetanseløftet og rammer for tiltakene.

Mål for Kompetanseløftet

Overordnet målsetting:

- Alle barn og elever opplever å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole. Alle barn og unge skal gis mulighet for utvikling, mestring, læring og trivsel uavhengig av sine forutsetninger.
- Barnehager, skoler og støttesystemet rundt barn og unge må jobbe sammen for å skape inkluderende fellesskap og tilpasse det pedagogiske tilbudet slik at alle får et best mulig utgangspunkt for utvikling og læring.

Kompetanseløftet skal bidra til at kommunene

- ser det allmennpedagogiske og spesialpedagogiske tilbudet i sammenheng
- har kompetanse på vanlige utfordringer, også sammensatte og relativt komplekse utfordringer
- har samarbeidskompetanse for å kunne bygge et godt lag rundt barna og elevene
- har kompetanse til å se når det vil være nødvendig å hente inn spesialisert kompetanse og veiledning fra Statped

Rammer for tiltakene

Tiltakene i Kompetanseløftet

- kan omfatte enkeltkommuner og kommunegrupper
- skal være planlagt og skal gjennomføres i partnerskap med aktuelt kompetansemiljø i UH, og sikre nødvendig kompetanse fra Statped
- skal være basert på kartlegging av kompetanse- og tilretteleggingsbehov, og være forankret i kommunale planer
- skal omfatte hele laget rundt barna og elevene

Tildelte midler i oppstartsfasen kan brukes til:

- tiltak på barnehage- og skolenivå, på kommunenivå og på tvers av kommuner
- utvidet analyse og kartlegging av behov og planlegging av tiltak
- lønnsmidler for en koordinatorfunksjon

Noen kommuner har valgt å bygge videre på målene for kompetanseløftet ved å lokalt tilpasse de overordnede målene og sette delmål. Delmålene omhandler for flere begynnelsen på arbeidsprosessen, der punkter som opplæring og å styrke samarbeidet sees relevant for flere.

Prosjektbeskrivelse

Videre har hver kommune satt opp en prosjektbeskrivelse. Her ble det stilt spørsmål om samarbeid, involverte aktører, deltakere og målgrupper. Videre ble det gitt en kort situasjonsbeskrivelse og vist til vurderinger av kompetansebehov for målgruppen. Avslutningsvis har oppstartskommunene gitt en kort beskrivelse av planer for prosjektet, inkludert tverrfaglig samarbeid og involvering av PPT. For å gi en helhetlig forståelse og bli inspirert til å starte arbeidet er det gjennomgående tatt med eksempler fra ulike oppstartskommuner.

Er det inngått samarbeid med UH?

Alle oppstartskommunene har enten etablert eller er i drøfting om å inngå samarbeid med universitet eller høyskole. Noen har også etablert et samarbeid med lokale avdelinger tilhørende Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning, og Læringsmiljøsentret i Stavanger er nevnt hos flere av kommunene. En stor andel av kommunene har allerede et tett samarbeid med UH i arbeidet med regional og desentralisert ordning, og har valgt å forlenge dette til å involvere kompetanseløftet.

Er Statped involvert, og hvilken rolle skal de i tilfellet ha?

Statped er involvert i ulik grad i oppstartskommunene. Samtlige har opprettet kontakt med en kontaktperson i Statped, og ser for seg at de skal bidra som en sekundær samarbeidspart med kompetanseleveranse i arbeid med UH. Noen kommuner har allerede involvert Statped i flere arbeidsmøter, hvorav andre har fått tilbakemelding om at Statped ikke har kapasitet til å bidra i denne fasen av arbeidet. Flere av oppstartskommunene ser for seg at Statped skal bidra med kompetanseheving på det spesialpedagogiske feltet, eksempelvis med kollektiv og systemisk kompetanse angående psykisk helse/atferdsvansker, autismeforstyrrelser, spesifikke lære vansker og utviklingshemninger. Samtidig påpekes det at Statped vil være en sentral aktør i bruk og utvikling av kartleggings og analyseverktøy. Det er derimot uklart for mange om Statped skal være en fast ressurs eller kun som ressurs ved behov.

Deltakende barnehager og skoler (både offentlige og private)

En stor andel av oppstartskommunene har valgt å involvere alle barnehager og skoler, både offentlige og private. Dette inkluderer ansatte ved de ulike enhetene; lærere, assistenter, ledere og eiere. Hvor mange og når de ulike deltar i prosessen er selvfølgelig avhengig av antallet og størrelsen på barnehagene og skolene i kommunene.

Noen kommuner har begynt arbeidet i noen pilotprosjekter høsten 2020 og inviterer alle skoler og barnehager til å delta i prosessen fra våren 2021. Her er det enda ikke avklart om det blir pilotskoler eller grupper fra flere skoler. Andre kommuner har ikke enda avklart hvilke enheter som skal delta.

Målgrupper

Hvilke målgrupper oppstartskommunene har varierer. Flere forklarer at ansatte og ledere, eiere, foreldre og ansatte i barnehager og skoler er definert som målgruppe. PPT, helsestasjon/familiesenter, barneverntjenesten, fagteam, sosialarbeidere og faglig ledelse er også inkludert i målgruppen i noen av kommunene. Samtidig fremhever flere kommuner at gutter opplever å falle utenfor og disse må være sentrale i arbeidet. Mange understreker at definisjonen av målgruppen kan endres i tråd med arbeidet.

Spesielt for Vanylven kommune er at de har valgt å prioritere ressurspersoner. Disse skal erstatte store deler av det system- og individrettede arbeidet PPT tidligere har gjennomført. Ressurspersonene skal arbeide tett med pedagoger, rektor og styrere, og vil videreføre kompetanse til disse.

Kort situasjonsbeskrivelse

Samtlige oppstartskommuner forklarer at de allerede jobber med inkludering og mangfold, og at kompetanseløftet utvider dette arbeidet. Flere påpeker også at dette er en av grunnene til at de ønsket å være oppstartskommune. Det er et behov for oppjustering i kompetanse og økt samarbeid mellom aktører, slik at det kan oppnås en enda bedre inkluderende praksis i barnehage og skole. Dette behovet er for mange påvirket av nylig kommunesammenslåing.

En stor andel av kommunene arbeider for tiden med å identifisere utviklingsområder og hvilken kompetanse det er behov for. Flere viser til en bekymring knyttet til lave resultater på nasjonale prøver og andre undersøkelser, et økende trykk på henvisninger til PPT angående enkeltsaker og større behov for tilrettelegging av undervisning. En økende trend av barn og elever med reguleringsvansker, sosio-emosjonelle vansker og barn og elever som faller utenfor det sosiale går igjen. Støttesystemet opplever i noen kommuner et veldig høyt trykk og har mål om at kompetanseløftet skal bidra til en positiv virkning på dette. Noen kommuner viser også til utfordringer knyttet til lite stabilitet i PPT, barnevern, skolehelsetjenesten og kommunepsykolog, mangel på kvalifiserte pedagoger, samt utfordringer knyttet til forankringsarbeid på eier og ledernivå.

Noen av oppstartskommunene skilte seg spesielt ut i deres situasjonsbeskrivelse:

- Helgeland kommune viser til et tett samarbeid med PPT og barnevern. De forklarer at pilotprosjektene i regionen har en felles PP-tjeneste og studiesenter, men at øvrige

samarbeidsfora og strukturer er ulike i kommunene. De bruker erfaringer fra ulike samarbeidsfora og pilotkommunene til å utvikle løsninger for hele regionen.

- Hareid kommune har valgt å opprette et støttende team som skal kartlegge eksisterende kompetanse etterfulgt av å gjennomføre kompetanseheving i ulike enheter. Støttende team skal arbeide med barn-elever og sårbare hjem, læringsmiljø, sosialt arbeid, psykisk helse og spesialpedagogikk. Støtte rundt styrer- rektor, lærere, avdeling-trinn som er sårbare. Disse skal komme tidlig inn i klasse, avdelinger og hjem med bredere og tettere støtte. Skal først og fremst inn i det ordinære tilbudet, men skal også samarbeide med helse, PPT og barnevern ved mer kompliserte saker.

Vurdering av kompetansebehov for målgruppene

Mange av oppstartskommunene viser til målene for kompetanseløftet i arbeidet med å identifisere behovet for kompetanse. Det viser seg at spesialpedagogisk kompetanse er noe manglende i flere kommunene og at det for tiden jobbes med å legge planer om hvordan å anskaffe denne kompetansen.

De fleste kommunene har begynt å kartlegge kompetanse ved bruk av statistikk, samtaler, workshops, kartlegging av ansatte i oppvekstsektor og lignende. Analyseverktøy fra Statped blir spesielt nevnt som sentralt i arbeidet med å identifisere kompetanse. I noen av kommunene er det UH, Statped og PPT som står for kompetansekartlegging, samt kompetansehevingen i ettertid. Andre kommuner har valgt å ta direkte kontakt med ansatte i skoler og barnehager for å få en oversikt over hvilke områder de er bekymret for og opplever manglende kompetanse. Her gjennomføres det både samtaler og observasjon. Flere understreker at det vil foregå en fortløpende vurdering av behov ved enhetslederne i skole, barnehage, PPT, helsestasjon/familiesenter og øvrige tverrfaglige fora.

Flere kommuner har valgt å se på behovene i egen kommune for så å sette dette i sammenheng med behovene i nærliggende kommuner. Sandnes forklarer at de skal gjennomføre korte studieturer til ulike kommuner i fylket for å kartlegge hvordan de arbeider med spesialpedagogiske temaer.

Helgeland presenterer spørsmål de anser som sentrale i kartleggingen av kompetansebehov;

- Hva slags kompetanse skal alle ansatte ha?
- Hvilke funksjoner regnes som støttesystemet for den enkelte skole, og hvilken kompetanse bør de ha?
- Hvem er veiledningstjenesten, og hvilken kompetanse bør de ha?
- Hvem er de andre vi skal samarbeide med, og hvilken kompetanse har de?

Prosjektets mål

Gjennomgående viser oppstartskommunene til mål om at alle ansatte i skole, SFO og barnehagene skal ha god forståelse av kompetanseløftet. Det skal etableres fagmiljøer og andre arbeidsgrupper som skal arbeide målrettet mot inkluderende og tilpasset praksis.

Samtlige oppstartskommuner har mål om å heve kvaliteten på den allmenpedagogiske praksisen for å oppnå økt inkludering. Dette handler om å se det allmenpedagogiske og spesialpedagogiske i sammenheng. Flere kommuner understreker målet om styrket

kompetanse innenfor spesialpedagogikk og inkludering, både innad i skolen og barnehagen, i de øvrige støttefunksjonene for barn og unge og i UH.

Flere kommuner har som mål at de ulike enhetene, kommunen og regionen skal ha oversikt over eksisterende og manglende kompetanse. En slik oversikt skal brukes til å etablere et bedre og mer forpliktende samarbeid og lærefellesskap mellom aktører og enheter. Det understrekes at ansatte skal vite hvilke aktører som skal involveres og på hvilket tidspunkt.

Flere av oppstartskommunene har valgt å dele opp prosjektmål i overordnede mål og delmål, der delmålene er mer utdypende og konkrete. Eksempler på delmål er:

- Oppnå en lavere andel barn og elever med spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Forebygge at barn utvikler vansker
- Heve læringsresultatene og bidra til at barn og elever er bedre rustet i møte med samfunn- og arbeidslivet
- Arbeide med verdier og holdninger rundt inkluderende fellesskap
- Kunne støtte hjem og barnehage/skole tidlig

Organisering

Hvordan prosjektet er planlagt og organisert varierer fra kommune til kommune. Mange rapporterer om at arbeidet med kompetanseløftet er i etableringsfasen og konsentrerer seg nå om å etablere samarbeid mellom relevante aktører. Det er satt av god tid på å skape en felles forståelse av problemstillinger, målsettinger og prosessen som helhet. Flere har avgjort at barnehager, skoler og PPT skal ha sentrale roller i første omgang, og at det videre skal knyttes sterkere samarbeidsrelasjoner til øvrige støttefunksjoner. En stor andel av kommunene påpeker viktigheten av å organisere et godt planlagt samarbeid, da det er mange å forholde seg til på ulike måter. I flere av kommunene som samarbeider på tvers forklares det at de først utarbeider prosjektplaner hver for seg, og at det deretter nedfelles felles tiltak i strategiplaner for regionene.

Noen av de større kommunene, med mange barnehager og skoler, forklarer at de nå er i en fase med å planlegge strukturen på arbeidet, og om de skal ha pilotbarnehager og pilotskoler eller inkludere alle hele veien.

Majoriteten av kommunene forklarer at kompetansehevingen er organisert til å foregå i samarbeid mellom UH, Statped og PPT. Flere har inngått avtaler der UH skal utarbeide undervisningsaktiviteter og kompetansepakker som inkluderer seminarer og nettressurser tilgjengelig for målgruppene. Eksempelvis viser Gamvik, Lebesby og Porsanger til at de i samarbeid med UH har lagt opp til 4 nettseminarer og et fysisk dialogmøte for ansatte i skole, SFO og barnehage i løpet av 2021.

Tønsberg skiller seg ut da de har valgt å gjennomføre det de referer til som en 0-punktsanalyse. De vil bruke denne analysen i organiseringen av arbeidet. Blant annet til å peke ut en retning for utvalgt og bruk av ressurser og innsats i videre arbeid.

Hvilke roller skal de ulike aktørene skal ha, og hvordan er prosjektet planlagt?

En stor andel av oppstartskommunene har opprettet en styringsgruppe og en arbeidsgruppe. Styringsgruppen vil være de som tar de endelige avgjørelsene for prosjektet, som eksempelvis å prioritere områder, temaer og grupper som skal være i fokus, og godkjenne mandat og planer. Her nevnes kommunalsjefer, PPT-ledere, utdanningsforbundet og regionale kompetansekontor som sentrale aktører. Noen har også inkludert statsforvalteren i denne gruppen.

Arbeidsgruppens oppgave defineres som ansvaret for å drive prosjektet fremover. I flere av kommunene sitter ansatte i kommunen og sektoren, representanter fra barnehage og skole, samt representanter fra PPT og UH i arbeidsgruppen. Her er det spesielt viktig for mange å ha med representanter fra barnehagen og skolen, da disse har god forståelse for arbeidet i praksis og kan se sammenhenger. Det er derimot uklart for flere om Statped skal være med som en fast ressurs eller kun som ressurs ved behov. Dette gjelder for eksempel ved behov for veiledning av analyseverktøy og identifisering av arbeidsområder. UH skal i samtlige oppstartskommuner samarbeide med Statped med kompetanseheving på konkrete områder, eksempelvis med å lage kompetansepakker. Arbeidsgruppa skal gjennom faste møtepunkter arbeide med implementeringsstrategier og sikre koblingene mellom kompetanseløftet og Rekom og Dekom i flere av kommunene. De skal fortløpende komme med tilbakemeldinger om behov og erfaringer som kan påvirke og endre de valgene styringsgruppen gjør. Det vises til viktigheten med å opprette en arbeidsgruppe, da det kan bidra til å skape lojalitet i arbeidet og kollektive prosesser. Antall prosjektgrupper kommunene planlegger å opprette eller har opprettet varierer etter behov.

Asker skiller seg ut da de har organisert prosjektet i tre delprosjekter; partnerskap med naturfagsenteret, Høyskolen i innlandet og Læringsmiljøsenderet.

- I partnerskap med naturfagsenteret skal det utvikles en modell for inkluderende undervisning og utforskende tilnærming sammen med laget rundt barna. Modellen vil utvides til å gjelde flere fag og områder etter hvert.
- Deres partnerskap med Høyskolen i Innlandet innebærer utviklingsstøtte til utvidet analyse, kartlegging og videreutvikling av kompetanse innenfor det allmennpedagogiske og spesialpedagogiske området. Her vil de videreutvikle ny praksis med pedagogiske støtteteam i barnehagene bestående av spesialpedagoger og PPT. Dette tilbudet skal være et lavterskeltilbud for barnehagene der de kan ta kontakt for råd og veiledning, og bistand i henvisning til PPT. HiNN vil også ha faglige bidrag på fellessamlinger for hele oppvekst for å underbygge satsningsområdene - med hovedvekt på inkluderende praksis.
- Partnerskapet med Læringsmiljøsenderet i Stavanger innebærer en innføring av interne mobbeteam i skolen. De ønsker nå å ta i bruk ressurspersoner til lignende arbeid i barnehagen. PPT står sentralt i dette arbeidet og vil bidra som veiledere internt i kommunene og vil sammen med læringsmiljøsenderet stå for opplæring og implementering.

Forankring i kommunale planer:

Alle oppstartskommunene har forankret arbeidet med kompetanseløftet i kommunale planer. Gjennomgående er at flere knytter dette til regional og desentralisert ordning. Kompetanseløftet er også sett i relasjon til annet arbeid i oppvekstsektoren og ulike planverk. Dette gjelder blant annet ulike satsninger, strategiplaner, handlingsplaner, kvalitetsplaner og virksomhetsplaner.

Tidsramme for prosjektet:

Hvordan tidsramme oppstartskommunene varierer. En stor andel av oppstartskommunene har en tidsramme frem til 2025 og har valgt å se på kompetanseløftet som en del av det daglige arbeidet i oppvekstsektoren. Flere påpeker at oppstartsfasen har vært påvirket av Korona-pandemien og at dette har forsinket arbeidet noe. Det understreket at perioden frem til 2025 vil gi økt kompetanse og kunnskap som vil legge føringer for nye arbeidspraksiser senere.

Flere har satt opp en plan hvor de i 2020-2021 vil gjennomføre analyser, forankre og planlegge for arbeidet. De vil deretter i 2021-2023 konsentrere seg om implementering og kompetanseheving. I 2024 vil flere legge vekt på evaluering, videreføring, spredning og kompetanseheving i alle skoler og barnehager, samt hos PPT.

Noen kommuner har derimot i første omgang lagt en plan ut 2021 og vil i løpet av året avklare veien videre. Flere understreker at dette er en prosess og at tidsrammene vil endres underveis. Her påpeker flere at noen av prosjektene inkludert i dette arbeidet vil kreve ytterligere satsninger og innsats for å opprettholdes og nås. Det vises til viktigheten av å ta seg tid til kompetanseheving og evaluering gjennomgående i de ulike prosessene.